

**Ministerie van
Economische Zaken**
Postbus 20101
2500 ES 's-Gravenhage
Telefoon: 070-3188188

**Ministerie van
Buitenlandse Zaken**
Postbus 20061
2500 EB 's-Gravenhage
Telefoon: 070-3486486

Aan:
de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Uw brief	Uw kenmerk OI-BUZA-B-06	Ons nummer BEB/HP 6085414	Datum 17 oktober 2006
----------	----------------------------	------------------------------	--------------------------

Onderwerp
Besluitvorming m.b.t. korvetten voor Indonesië

Naar aanleiding van een verzoek van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken en Economische Zaken, ontvangen op 12 oktober 2006, informeren wij u over de stand van zaken in de besluitvorming met betrekking tot de afgifte van een vergunning voor de uitvoer van een tweetal korvetten ten behoeve van de Indonesische marine.

Voorgeschiedenis

Zoals uiteengezet in brieven van de minister van Buitenlandse Zaken (16 januari 2004)¹ en de minister van Economische Zaken (10 februari 2004)² is destijds naar aanleiding van een proefaanvraag (sondage) van de scheepswerf Schelde Naval Shipbuilding (De Schelde) geoordeeld dat de uitvoer van marinevaartuigen en –materieel die in het bijzonder bedoeld zijn voor de bescherming van de territoriale wateren en het bestrijden van activiteiten die schadelijk zijn voor de veiligheid en de economische belangen van zowel Indonesië als de internationale gemeenschap (terrorisme, piraterij, smokkel) niet strijdig was met het Nederlandse wapenexportbeleid.

Beide bewindspersonen benadrukten voorts tijdens een aan Indonesië en deze korvettenleverantie gewijd Algemeen Overleg (11 februari 2004)³ dat het definitieve besluit pas genomen zou worden nadat De Schelde een formele aanvraag voor een uitvoervergunning zou hebben ingediend en dat alsdan een hernieuwde toetsing aan de

¹ Tweede Kamer, Vergaderjaar 2003-2004, 22054, nr. 80

² Tweede Kamer, Vergaderjaar 2003-2004, 22054, nr. 81

³ Tweede Kamer, Vergaderjaar 2003-2004, 26049 en 22054, nr. 42

criteria van het wapenexportbeleid zou plaatsvinden met inachtneming van de dan actuele situatie in Indonesië.

Situatie in Indonesië in relatie tot de levering van twee korvetten

De Kamer is omtrent de situatie in Indonesië uitgebreid geïnformeerd door middel van de Beleidsnotitie Indonesië (13 juni 2006)⁴. Nederland en Indonesië zijn overeengekomen dat steun aan de hervormingsagenda van president Yudhoyono en aan de randvoorwaarden die democratisering, economische groei en armoedebestrijding verder verankeren, leidend zal zijn voor de bilaterale samenwerkingsrelatie in de komende vijf jaar.

De beleidsnotitie schenkt ook aandacht aan de ingezette hervorming en modernisering in de veiligheidssector. De laatste jaren, vooral na het aantreden van president Yudhoyono, is de hervorming van de Indonesische strijdkrachten ter hand genomen. Met deze hervormingen is een begin gemaakt met het terugdringen van de politieke en economische rol die de strijdkrachten spelen in Indonesië. In de Beleidsnotitie Indonesië heeft de regering aangegeven dat Nederland de Indonesische regering wil ondersteunen bij de hervorming van de strijdkrachten, corruptiebestrijding en begrotingstransparantie.

De conclusies van de Beleidsnotitie zijn ook betrokken bij de beoordeling of gelet op de thans geldende omstandigheden in Indonesië een uitvoervergunning kan worden verstrekt voor de door De Schelde gebouwde korvetten. Hoewel bij de beoordeling op alle criteria is getoetst, verdient ons inziens de toetsing aan de hand van de criteria 2 (mensenrechten) en 8 (verenigbaarheid met het technische en economische vermogen) enige toelichting en zal ook kort worden ingegaan op de criteria 4 (vrede, veiligheid en stabiliteit in de regio) en 6 (het gedrag jegens de internationale gemeenschap en de eerbiediging van het internationale recht).

Bij de toetsing van aanvragen voor de uitvoer van militair materieel aan de criteria van het Nederlandse wapenexportbeleid en de EU Gedragscode inzake wapenexport speelt de mensenrechtensituatie in het land van bestemming een belangrijke rol. Dat geldt voor elk land van bestemming, maar het mag duidelijk zijn dat mede in het licht van de bijzondere aandacht van de Kamer voor juist dit aspect bij de toetsing van leveranties aan Indonesië de actuele mensenrechtensituatie bij deze aanvraag zorgvuldig bestudeerd is. In grote lijnen is geconstateerd dat met name de situatie in Atjeh, waar de voor de buitenwereld nauwelijks zichtbare militaire operaties van met name de Indonesische landstrijdkrachten ten tijde van de sondage een belangrijke bron van zorg waren, inmiddels aanmerkelijk is verbeterd. Dat neemt niet weg dat ook nu nog de mensenrechtensituatie in een aantal andere delen van Indonesië voortdurende aandacht vraagt. Het beeld is derhalve niet eenduidig positief, maar is in vergelijking met de periode waarin de proefaanvraag werd getoetst verbeterd.

⁴ Tweede Kamer, Vergaderjaar 2005-2006, 26049, nr. 51

Bij de weging van het mensenrechtencriterium in de toetsing van vergunningaanvragen maakt het bovendien uit wie de beoogde eindgebruiker van het materieel is. In dat opzicht is het van belang dat waar in verschillende rapporten over mensenrechtenschendingen gesproken wordt, deze vrijwel uitsluitend met politie en leger in verband worden gebracht. Voor zover bekend, is de Indonesische marine hierbij niet betrokken. De Gebruikershandleiding bij de EU Gedragscode inzake wapenexport bevat ook richtlijnen voor de interpretatie van het mensenrechtencriterium die met de aard van het uit te voeren materieel samenhangen. In het geval van levering van korvetten aan Indonesië is geen relatie te leggen tussen mensenrechtenschendingen en het gebruiksdoel en de capaciteiten van de korvetten. (Criterium 2).

Een ander belangrijk aspect is de financiering van deze transactie. De defensie-uitgaven van Indonesië zijn volgens de Wereldbank en het IMF minder transparant dan wenselijk, een situatie die Indonesië overigens gemeen heeft met vele andere landen. De laatste jaren, vooral na het aantreden van president Yudhoyono, is de hervorming van de Indonesische strijdkrachten, het verbeteren van het financieel beheer en het begrotingsproces, alsmede het tegengaan van corruptie in het algemeen ter hand genomen. Met deze hervormingen is mede een begin gemaakt aan het terugdringen van de politieke en economische rol die de strijdkrachten spelen in Indonesië. Inzichtelijkheid van de defensie-uitgaven is van belang voor de toetsing op het 8^e criterium omdat daarbij onder meer een vergelijking gemaakt wordt met de uitgaven voor onderwijs en gezondheidszorg. Volgens de laatst bekende cijfers, afkomstig uit het UNDP Human Development Report 2005, bedroegen de Indonesische defensie-uitgaven in 2003 1,5% van het BNP. Ter vergelijking, de uitgaven aan onderwijs en gezondheidszorg waren volgens dat rapport respectievelijk 1,2% (gemiddeld over de periode 2000-2002) en 1,2% (2002) van het BNP, in totaal 2,4%. (Criterium 8).

Er spelen uiteraard meer overwegingen mee. De Straat van Malakka tussen Sumatra en het Maleisisch Schiereiland is door de strategische ligging tussen de Indische Oceaan en de Stille Oceaan een belangrijke zeepassage, die economisch van groot belang is voor de wereldhandel. De Straat van Malakka is echter ook één van de gevaarlijkste zeestraten, die wordt geteisterd door piraterij. De smokkel van wapens door de territoriale wateren van de Archipel is eveneens een probleem. Indonesië beschikt over een relatief oude vloot die minder goed is opgewassen tegen de taken die uit de beschreven situatie voortvloeien. Uitbreiding en modernisering van de vloot is derhalve een legitiem doel. Bovendien kan worden gesteld dat de regionale situatie redelijk stabiel is. Bestaande grensgeschillen zijn voorgelegd aan het Internationaal Gerechtshof. Het is derhalve niet waarschijnlijk dat leverantie van de korvetten zal leiden tot een toename van instabiliteit in de regio. (Criterium 4).

Tevens geldt dat Indonesië partij is bij het Biologische Wapenverdrag, het Chemische Wapenverdrag en bij het Non-proliferatie Verdrag. Indonesië neemt voorts deel aan het VN Wapenregister. Het gedrag van Indonesië tegenover de internationale gemeenschap, met name de houding van dat land tegenover terrorisme, de aard van zijn bondgenootschappen en de eerbiediging van het internationaal recht is dus positief. (Criterium 6).

Op grond van bovenstaande overwegingen is de minister van Buitenlandse Zaken tot een positief advies gekomen inzake deze transactie.

Actuele stand van zaken

Met het vorderen van de bouw van de twee korvetten op de scheepswerf in Vlissingen en uitzicht op de aflevering in het voorjaar, respectievelijk de herfst van 2007, diende De Schelde eind mei 2006 een formele vergunningaanvraag in. Na de administratieve verwerking en de controle op de aanwezigheid en juistheid van alle onderliggende stukken is deze aanvraag vervolgens voor politiek advies voorgelegd aan de minister van Buitenlandse Zaken.

Gelet op het feit dat de minister van Buitenlandse Zaken met betrekking tot de toetsing van deze transactie aan de criteria van het Nederlandse wapenexportbeleid alles overwegende tot een positief advies is gekomen en met inachtneming van het bijzondere belang dat De Schelde en de als partners en toeleveranciers bij dit project betrokken andere Nederlandse bedrijven hebben bij het realiseren van deze opdracht, is de staatssecretaris van Economische Zaken tot het besluit gekomen dat de uitvoervergunning voor deze twee korvetten ten behoeve van de Indonesische marine niet langer op zich hoeft te laten wachten en zal zij de uitvoerende dienst instrueren deze af te geven.

(w.g.) mevr. ir. C.E.G. van Gennip MBA
Staatssecretaris van Economische Zaken

(w.g) Dr. B.R. Bot
Minister van Buitenlandse Zaken